

LBRIS

We know
books

SFÂNTUL
NECTARIE
DIN EGHINA

**Zece cuvântări
la Postul Mare**

ediția a doua

Traducere din limba greacă
Parascheva Grigoriu

editura
Σοφία

București

Cuprins

Despre credință	5
Partea I	8
Partea a II-a	12
Despre răbdarea în necazuri	20
Partea I. Că Dumnezeu poartă de grijă lumii și că nimic nu se întâmplă fără voia Lui	23
Partea a II-a. Cuvânt despre pricina pentru care necazurile noastre sunt dese și unul după altul și pentru ce trebuie să le răbdăm cu stăpânire de sine	28
Despre adevărata libertate și despre relația ei cu libertatea morală	32
Partea I	33
Partea a II-a. În ce chip putem rămâne liberi . . .	41
Despre mărturisire	46
Partea I. Că mărturisirea este necesară pentru vindecarea sufletelor noastre	48
Partea a II-a	54
Despre dumnezeiasca împărtășire	60
Partea I. Arătarea măreției Sfintei Împărtășanii . .	62

Partea a II-a. Cum trebuie să venim la împărțășirea cu Sfintele Taine	67
Despre iubirea și slujirea datorate lui Dumnezeu	76
Partea I	78
Partea a II-a. Despre slujirea lui Dumnezeu	85
Dovedirea dragostei noastre față de Domnul nostru Iisus Hristos.	90
La Sfânta și Marea Vineri	93
Despre împăcarea cu Dumnezeu și despre mântuire	93
Partea I. Despre păcat și împăcare	95
Partea a II-a. Despre venirea Mântuitorului și consecințele ei	100
Despre pocăință	109
Partea I	110
Partea a II-a	116
Despre slujirea în duh și în adevăr a lui Dumnezeu	124
Partea I	126
Partea a II-a. Despre slujirea exterioară	132
Cugetare despre sufletul omului și despre animal	143
1. Existența și raționalitatea sufletului omului mărturisite de înzestrările trupului și de relația acestuia cu creația	143
2. Iraționalitatea animalului mărturisită de însăși nepotrivirea trupului cu cerințele raționalității și	

din relația lui cu întreaga creație din jurul său	149
3. Că lucrările și celelalte înclinații inteligente ale animalelor sunt expresia unei priceperi naturale sădite în sufletul lor, care se numește instinct	152
4. Comparație între manifestările simțirii animalului și puterile sufletești ale omului	156

Partea I

Înainte de a trece la prezentarea problemei privitoare la credință, se cuvine să spunem că toate teoriile diferitelor științe nu își primesc demonstrațiile din afară, ci fiecare are propriile metode, în funcție de natura sa. Alte metode au științele matematice, altele, fizica, altele, filosofia, altele, istoria și altele, teologia. De aceea este o aberație pretenția de adaptare a metodelor științelor amintite prin schimbarea unora cu altele, adaptând pe una la celelalte și pe celelalte în raport cu una singură. Cum ar fi cu puțință pentru rațiune ca metoda fizicii, care are ca obiect de studiu energiile limitate ale ființelor văzute din făptura creată, să fie adaptată la voile necuprinse ale lui Dumnezeu celui Nevăzut, ale Atotînțeleptului și Atotputernicului, Celui ce lucrează în chip nevăzut, ale Cărui temeuri duhovnicești neschimbătoare să îi convingă și să îi întărească în credință pe oameni?¹ Cărei cercetări

¹ Astăzi viziunea asupra științei s-a schimbat mult în raport cu concepția din vremea Sf. Nectarie. Interdisciplinaritatea a creat noi perspective și a deschis noi câmpuri de cercetare în știința modernă. Relația dintre religie și știință însăși nu mai este considerată pozitivist, ca în concepția lui Husserl sau chiar Wittgenstein, care au scris despre relația religie-știință descriind-o ca pe o incompatibilitate absolută. Acești filosofi aproape contemporani cu Sf. Nectarie, care au marcat profund gândirea secolului al XX-lea, optau în favoarea științei. Cu toate acestea, Sf. Nectarie nu vorbește aici în mod necesar despre incompatibilitatea celor două domenii, religia și știința, opuse ca metode de investigație. Aducând în discuție credința lui Nathanail, Sf. Nectarie spune, de fapt, că, în teologie și în spațiul credinței, există un *quantum* imposibil de evaluat științific. Teologia are rațiuni și temeuri care

științifice vom supune credința lui Nathanail¹, mărturia lui Petru², chemarea lui Pavel³? Prin urmare, așa cum fiecare știință își are propriile metode de a-și demonstra teoriile, tot așa și teologia are propriile metode, adecvate caracterului ei teoretic specific.

Metodele teologiei, pe care aceasta le-a dobândit și de care se folosește pentru dovedirea sfințeniei și caracterului dumnezeiesc al credinței noastre, sunt acelea pe care ni le-a transmis Sfântul Apostol Pavel, cel învățat de Dumnezeu, bărbatul care a urcat la cer. Scriind către corinteni și convingându-i pe ei cu privire la propovăduirea lui și la obiectul cuvântului său, a spus limpede că nu prin cuvintele meșteșugite ale înțelepciunii omenești, ci prin dovedirea duhului și a puterii dumnezeiești îi convinge pe oameni. *Iar cuvântul meu și propovăduirea mea nu stăteau în cuvinte de înduplecare ale înțelepciunii omenești, ci în adevărarea Duhului și a puterii Lui.*⁴ Și aceasta, zicea, Dumnezeu a rânduit-o ca să nu se socotească credința întemeiată pe înțelepciunea omenească, ci lucrare și faptă a puterii Celui Preaînalt, *pentru ca și credința noastră să nu fie într-o înțelepciune omenească, ci într-o puterea lui Dumnezeu.*⁵ Dar care este dovedirea

nu pot fi investigate sau explicate pe baza nici unei abordări științifice. Dar, desigur, aceasta nu exclude posibilitatea deschiderilor științei spre religie și ale religiei spre știință, cum o demonstrează recent cu prisosință cercetările din bioetică (*n. trad.*).

¹ In 1:49.

² Mt. 16:16.

³ Fapte 9:1-9.

⁴ I Cor. 2:4.

⁵ I Cor. 2:5.

Duhului? Care este dovada puterii pentru credință? Dovedirea Duhului sunt minunile. Iar dovada puterii este sinergia, adică ajutorul și sprijinul dumnezeiescului har. Harul este cel ce lucrează și îi convinge pe oamenii buni și curați cu inima, iar minunile îi întăresc pe ei în credință. *Aceia, plecând, au propovăduit pretutindeni și Domnul lucra cu ei*¹, zice Sfântul Evanghelist Marcu. Iată ajutorul dumnezeiescului har! *Și întărea cuvântul, prin semnele care urmau.* Iată întărirea care vine din minuni! Ce demonstrație matematică ar putea fi adecvată acestora? Luminarea și energia dumnezeiescului har au lucrat aceasta îndată după pogorârea Duhului Sfânt în ziua Cincizimii², când Sfântul Petru a convertit³, după mărturia Sfântului Apostol Luca, cele trei mii de suflete care *au primit cuvântul lui Petru și au crezut în el și s-au botezat. Și s-au adăugat în zilele acelea suflete ca la trei mii*⁴. Și nu după multe zile s-au adăugat la numărul credincioșilor și alți cinci mii de bărbați, în afară de femei și copii: *Și numărul bărbaților credincioși s-a făcut ca la cinci mii*⁵. Prin ce teoremă a fizicii vom putea demonstra schimbarea morală care s-a lucrat în cei ce au crezut? Dumnezeiescul har a arătat înțelepți pe cei neînvățați, a întărit pe cei bolnavi, i-a arătat plini de slavă pe Apostolii cei puțini și simpli, care prin conlucrarea harului și prin minuni întăritoare au

¹ Mc. 16:20.

² Fapte 2:1-13.

³ Fapte 2:14-36.

⁴ Fapte 2:41.

⁵ Fapte 4:4.

rușinat înțelepciunea lumii acesteia, au biruit puterea lumii, au smerit mândria ei, precum zice Sfântul Apostol Pavel: *Ci Dumnezeu Și-a ales pe cele nebune ale lumii, ca să rușineze pe cei înțelepți; Dumnezeu Și-a ales pe cele slabe, ca să le rușineze pe cele tari; Dumnezeu Și-a ales pe cele de neam de jos ale lumii, pe cele nebăgate în seamă, pe cele ce nu sunt, ca să nimicească pe cele ce sunt*¹. Și toată această convertire a tuturor, atestată istoric, prin ce alte metode, afară de credință, vom putea să o acceptăm ca adevărată și să ne explicăm modul acestei schimbări generale? Dacă nu credința ne convinge pe noi cu privire la atotputernica energie a lui Dumnezeu, ce altceva ne va convinge? Credința este interpretul și singurul tâlcuitor vrednic de crezare al dumnezeieștilor descoperiri. Așa încât dovada sfințeniei credinței noastre este însăși credința noastră. Credința noastră sădită înlăuntrul nostru ne întărește pe noi cu privire la sfințenia credinței noastre. Crede, ca să poți vedea minunatele descoperiri ale lui Dumnezeu în lume. Dovada matematică a creștinului este însăși credința lui. Aceasta îl convinge prin glasul ei tainic, care grăiește în inima lui despre sfințenia credinței lui și despre adevărul dumnezeieștilor descoperiri.

Credința creștinilor este credința patriarhilor Avram, Isaac și Iacov, este aceeași credință cu cea a strămoșului nostru Noe; toți aceștia aveau drept dovadă pentru descoperirile lor dumnezeiești și pentru revelațiile lor însăși credința lor, care îi convingea pe de-

¹ I Cor. 1:27-28.

plin. Prin credință, Noe, când a zidit arca, a fost izbăvit din apele potopului¹. Prin credință, Avraam s-a sălășluit în pământul făgăduinței și a primit moștenirea ei². Prin credință, l-a adus jertfă pe însuși fiul său cel unul născut³. Prin credință, Isaac a binecuvântat pe fiii lui⁴. Prin credință, Iacov i-a binecuvântat pe fiii lui și i-a chemat ca întâistători ai neamurilor și semințiilor. Prin credință, Iosif a cerut să îi fie luate și strămutate osemintele când frații lui vor fi plecat din pământul Egiptului⁵, și credința tuturor acestora este mărturisită de-a lungul istoriei drept cea mai sigură și mai tare cunoștință. Așadar credința, chiar dacă o vei afla neîncercată⁶, chiar dacă nu e adunată în canoane, nu are o mai mică putere de convingere.

Arătând metodele credinței noastre și importanța certitudinii argumentelor lor, trecem deja la dovedirea adevărului sfinte noastre credințe din faptele istorice ale Vechiului Testament, care închipuie umbrit planul iconomiei întrupării lui Dumnezeu, și din profeții, după care urmează să trecem la argumentele logice.

Partea a II-a

Credința ortodoxă, întemeiată pe iconomia întrupării lui Dumnezeu, a fost preînchipuită simbolic din

¹ Gen. 6:5-8, 22; Evr. 11:7.

² Gen. 12:1-9; Evr. 11:8-9.

³ Gen. 22:1-19.

⁴ Gen. 27:27-29.

⁵ Gen. 50:25.

⁶ Adică nedovedită prin dovezi.

veac în Sfânta Scriptură a Vechiului Testament. Arca lui Noe, care a fost construită prin credință într-o vreme a stricăciunii și a închinării la idoli¹, preînchipuie Biserica întemeiată sub aceleași vremuri tulburi, destinată, ca o arcă, să mântuiască întreaga unitate a credincioșilor care intră în ea, izbăvindu-se din putreziciunea stricăciunii și din pierzania materială și sufletească. Arătarea celor trei îngeri lui Avraam la stejarul Mamvri², care preînchipuiau Sfânta Treime, și jertfirea unicului său fiu de către Avraam³ preînchipuie jertfa Unuia-Născut Fiul lui Dumnezeu, Tatăl Domnului nostru Iisus Hristos, Care a binevoit să Se lase legat de lemnul crucii⁴ și să o poarte pe umerii Lui, ca și Isaac⁵. Iar jertfa, în toate părțile ei, corespunde celei a lui Isaac. Căci în acel cort al jertfei sunt prezente cele două firi: una, mai înaltă, închipuită prin jertfa lui Isaac, iar alta, a celor de jos, prin oaia jertfită⁶. De asemenea, și în moartea pe cruce a lui Iisus sunt prezente două firi, cea nepătimitoare – a dumnezeirii și cea pătimitoare – a omenității. Istoria lui Iosif cel preafrumos, potrivit celor două stadii ale acesteia, semnifică patimile Domnului nostru Iisus Hristos și slava Lui. Sfatul fraților lui mai mari, osândirea lui⁷, coborârea în puț⁸, vânzarea lui pentru treizeci de arginți, ieșirea

¹ Gen. 6:1-7, 5.

² Gen. 18:1-15.

³ Gen. 22:1-19.

⁴ Mt. 27:35; Mc. 15:24; Lc. 23:33; In 19:17.

⁵ Gen. 22:6.

⁶ Gen. 22:9-13.

⁷ Gen. 37:18-22.

⁸ Gen. 37:23-24.

lui din puț după trei zile¹, toate acestea oare nu preînchipuie patimile Domnului? Iar slăvita împărăție a lui Iosif și mântuirea care va veni prin El la egipteni și la fiii lui Israel² nu semnifică oare slăvita împărăție a Domnului și veșnica Lui slavă? Iar izbăvirea din nenorocirea foamei atât a egiptenilor, cât și a israeliților³, nu înseamnă izbăvirea care a venit prin Iisus la neamuri și la israeliți, care sufereau din pricina foamei de dumnezeiescul har? Dar ce vom spune despre îngroparea cea de trei zile a profetului Iona⁴ în pântecul chitului? Și ce vom spune despre ieșirea aceluiași? Acest semn l-a tâlcuit și Domnul nostru ca fiind foarte sugestiv, voind a arăta iudeilor Învierea lui cea de a treia zi. *Neamul acesta cere semn, dar semn nu i se va da lui decât semnul profetului Iona.*⁵

Dar ce capitol al credinței noastre îl voi socoti cel dintâi, de vreme ce nu sunt în ordine numerică cele preînchipuite în Vechiul Testament? Ne-ar ajunge nouă timpul să istorisim cele de la *Ieșirea* din Egipt a israeliților până la stabilirea lor în pământul făgăduinței, pentru pomenirea minunilor acelora care au preînchipuit credința noastră? Mulțimea celor preînchipuite și greu de asemănat nu îmi îngăduie o selecție ușoară, de aceea le voi trece sub tăcere și mă voi opri la dovezile transmise nouă prin profeți.

Marele Moise a vestit iudeilor mai dinainte venirea lui Hristos și le-a statornicit cu asprime credința în El,

¹ Gen. 37:25-28.

² Gen. 41:37-47.

³ Gen. 41:37-47.

⁴ Iona 2:1-11.

⁵ Mt. 12:39; Lc. 11:29.

amenințându-i cu stârpirea sufletului necredincios din popor: *Domnul Dumnezeu va ridica vouă dintre frații voștri Proroc ca mine. Pe El să-L ascultați în toate câte vă va spune. Și tot sufletul care nu va asculta de Prorocul Acela va fi nimicit din popor.*¹ De același loc din Scriptură se folosește și Sfântul Apostol Petru în cea dintâi învățătură către poporul israelit, precum se arată în *Faptele Apostolilor*², ca să readucă în amintirea poporului profeția și, ca să arate împlinirea ei, adaugă și faptul că *toți profeții de la Samuel și toți cei câți le-au urmat au vorbit*³, adică au spus de mai înainte, „și au vestit zilele acelea”, adică zilele descoperirii în care toată profeția avea să fie plinită. Iar înțeleptul Daniil profetul a vestit și timpul acelor zile, zicând: *Să știi și să înțelegi că de la ieșirea poruncii pentru zidirea din nou a Ierusalimului și până la Cel-Uns – Cel-Vestit – sunt șapte săptămâni și șaiszeci și două de săptămâni*⁴, adică aproximativ după 483 de ani de la profeție, cronologie deja adevărată istoric. Iar Isaia, cel ce a vestit cu mare glas nașterea Domnului din Fecioară, nu atât ca profet, ci ca evanghelist [*scilicet* vestitor al buneii vestiri, binevestitor], scrie: *Iată, Fecioara va lua în pântece și va naște fiu, și vor chema numele lui Emanuel [cu noi este Dumnezeu]*⁵, dar văzând în duhul profeției caracterul Lui că Se va naște din Fecioară, iată cum îl descrie: *Căci Prunc s-a*

¹ Deut. 18:15-16. Dar locul este citat după Fapte 3:22-23.

² Fapte 3:22-23.

³ Fapte 3:24.

⁴ Dan. 9:25.

⁵ Is. 7:14.

*născut nouă, un Fiu s-a dat nouă, a Cărui stăpânire e pe umărul Lui și se cheamă numele Lui: Înger de mare sfat, Sfetic minunat, Dumnezeu tare, biruitor, Domn al păcii, Părinte al veacului ce va să fie.*¹ Persoana pentru care au fost spuse acestea, frați creștini, nu se înțelege oare că este o persoană dumnezeiască? Cărie alte persoane i se potrivesc acestea, afară numai celei a lui Iisus Hristos, și nimic nu ar putea reda mai potrivit de atât?

Din cele spuse cred că s-a arătat suficient adevărul sfintei noastre credințe, fiindcă dovezile aduse sunt și convingătoare, și fundamentale. Prezentarea vieții lui Hristos, care este plină de astfel de minuni și de semne, descrierea modului Său de viață, învățătura Lui singură sunt suficiente pentru a-l face vrednic și pe cel mai necredincios să accepte să creadă în dumnezeirea Domnului nostru Iisus Hristos. Dar pentru ce este importantă pentru noi, credincioșii Lui dreptmăritori, în inimile cărora vorbește Hristos într-un mod propriu, necunoscut celor necredincioși, perpetuarea vieții și învățaturii Lui? Noi credem, și fierbințea la credinței noastre ne convinge pe deplin. De aceea, poate, orice altă demonstrație este de prisos. Dar, deși eu am această convingere, nu este mai puțin important pentru întărirea unora dintre frații noștri care se întâmplă să slăbească în credință, să prezint și demonstrația logică.

Spunând demonstrație logică ne gândim la concluzia diferitelor raționamente logice, care mărturisesc

¹ Is. 9:5.

despre sfințenia credinței noastre și nu lasă în nici un creștin nici o urmă de îndoială sau șovăire cu privire la certitudinea credinței noastre.

Dovada logică o aducem din faptele Noului Testament, dar luăm din acesta nu minunile, nu întreaga mulțime a minunilor petrecute, care umplu paginile Sfintelor Scripturi – fiindcă acestea constituie suficientă dovadă pentru cei cu credință sănătoasă –, ci numai un fapt care este de netăgăduit, predania și formarea creștinismului de către Sfinții Apostoli, oameni neînsemnați în comunitățile neamurilor, oameni simpli și neinstruiți, fapt pe care îl vom analiza pe scurt, din pricina timpului insuficient, sub următoarele aspecte:

1. Cum au putut acești bărbați să biruiască atâtea obstacole și să întemeieze în mijlocul neamurilor Biserica lui Hristos? și

2. Care era folosul adăugat lor din această izbândă, dacă lupta lor ar fi fost pentru putere, și nu pentru adevăr?

În ceea ce privește primul aspect, pentru a da și numai o vagă imagine a măreției salturilor realizate, spunem în primul rând că slăbirea morală și decăderea erau atât de mari, cum nu s-a mai scris în paginile istoriei și nici nu se va mai scrie. Slujirea idolească potopea fața cunoscută și civilizată a lumii, religia neamurilor era legată de viața politică a cetățenilor, iar cultul și principiile religiei păgâne, care slujeau neputinței și poftelor omenești, aveau putere asupra minții oamenilor. Cultul strămoșilor, obiceiurile, dati-